

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar avseende Delbetänkandet Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott, SOU 2022:37

Ert dnr S2022/02964

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ser positivt på förslaget att införa reglering om administrativa sanktionsavgifter i syfte att förebygga bidragsbrott och effektivisera sanktionssystemet för ekonomisk brottslighet. IVO ser även fördelar med förslaget att överföra utredningen av bidragsbrott till Ekobrottsmyndigheten då det torde kunna ge bättre förutsättningar för en ändamålsenlig hantering.

IVO:s uppdrag utvecklas i takt med att hälso- och sjukvården och omsorgen förändras och utvecklas. IVO har bland annat en central roll i arbetet med att förhindra oseriösa aktörer och främja en sund konkurrens.

IVO arbetar kontinuerligt med att stärka sin förmåga att identifiera och stoppa oseriösa aktörer i samband med tillståndsprövning och tillsyn, vilket har gett effekt i bland annat ökat antal återkallade tillstånd. Mot bakgrund av den utveckling myndigheten ser avseende välfärdsbrott finns ett behov av en bredare och mer operativ samverkan med myndigheter och kommuner. IVO ser därför positivt på en utvecklad roll för myndigheten inom detta fält. IVO vill dock understryka att det förutsätter en erforderlig ökning av myndighetens anslag. Om IVO tilldelas föreslaget uppdrag utan tillskott av medel, bedömer myndigheten att det kommer att leda till undanträngningseffekter i fråga om övriga delar av IVO:s uppdrag.

Vad avser de konkreta förslagen i detalj får IVO anföra följande synpunkter.

6.7 Andra behov i arbete med att effektivisera hanteringen av misstänkta bidragsbrott

6.7.1 Utvecklingsområden för att förbättra hanteringen av bidragsbrott

Tekniska lösningar

Om IVO får ett sådant uppföljningsuppdrag avseende kommunernas beslut om sanktionsavgift som utredningen föreslår, behöver IVO utveckla en teknisk lösning som

gör det effektivt och enkelt att inhämta relevanta uppgifter från kommunerna digitalt. I synnerhet om det ska ske kontinuerligt. En sådan teknisk lösning kommer att medföra kostnader för IVO, såväl avseende utveckling som förvaltning. IVO konstaterar alltså att det inte enbart är utredande och beslutande myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor respektive Polismyndigheten som har ett sådant behov.

8.7 Vem en sanktionsavgift ska kunna tas ut av

8.7.5 Undantag för god man och förvaltare

IVO ifrågasätter förslaget att sanktionsavgift inte ska få tas ut av god man eller förvaltare. Det kan inte uteslutas att det finns personer med dessa uppdrag som agerar oegentligt och själva tillgodogör sig av de pengar som utbetalas till den enskilde de företräder.

Utredningen föreslår visserligen att det ska finnas möjlighet att anmäla även god man och förvaltare för bidragsbrott om det finns särskilda skäl. Men en sådan anmälan förutsätter att det föreligger uppsåt eller grov vårdslöshet, vilket kan vara svårt att bevisa. Genom att undanta god man och förvaltare från målgruppen för sanktionsavgifter uppnås inte det preventiva syftet med avgiften fullt ut. En betalningsskyldighet även för god man och förvaltare kan dessutom bidra till att dessa utför sina uppdrag mer noggrant, så att inte felaktig utbetalning orsakas av slarv och bristfälligt utförande av uppdraget.

8.12 Handläggning av ärenden och hantering av beslutade sanktionsavgifter

8.12.7 Hur avgiften ska betalas

IVO ställer sig tveksam till det föreslagna uppdraget att myndigheten ska meddela föreskrifter rörande betalning av de sanktionsavgifter som beslutas av kommunerna. IVO bedömer att respektive kommun själv enkelt bör kunna informera om hur betalningen ska gå till i samband med underrättelsen/delgivningen av beslutet om sanktionsavgift.

10 Stärkt styrning och samverkan

10.2.4 Förbättrad uppföljning av kommunernas och a-kassornas arbete

IVO anser att förslaget om att IVO ska följa upp kommunernas hantering av sanktionsavgifter och misstänkta bidragsbrott behöver förtydligas. Det är otydligt på vilka grunder uppföljning ska ske. Om uppföljning ska ske kontinuerligt över tid anser IVO att det vore lämpligt att även införa reglering avseende uppgiftsskyldighet för kommunerna. I annat fall måste IVO regelbundet efterfråga relevant information från respektive kommun, vilket kommer att kräva en hel del arbete och bli administrativt betungande.

Som anförts ovan behöver en digital lösning utvecklas för att underlätta uppgiftsinhämtandet, vilket kommer att ta tid och resurser i anspråk och medföra kostnader. Därtill behöver IVO resurser för att ta hand om och analysera de uppgifter som inkommer för att få fram ett underlag för bedömning av fortsatt erforderlig hantering.

10.2.5 Åtgärder för att göra det lätt att göra rätt

IVO ställer sig tveksam till utredningens förslag att regeringen bör överväga att ge IVO i uppdrag att undersöka om det finns brister i den information som kommuner tillhandahåller till den som söker förmåner och stöd. Det torde närmast ligga i varje kommuns eget intresse att försäkra sig om att tillhandahålla ändamålsenlig information.

12 Konsekvenser

12.3.4 Förslag om styrning och samverkan

Konsekvenser för övriga aktörer

IVO delar inte utredningens uppfattning att kostnaderna för de uppdrag som IVO föreslås få kan hanteras inom myndighetens ram. För att myndigheten ska kunna utvecklas och bygga en struktur för de uppdrag som föreslås behöver tids- och resursaspekten för genomförandet beaktas, så att myndigheten ges tillräckliga förutsättningar att förbereda och integrera arbetet i myndighetens ordinarie verksamhet. Om IVO ges föreslaget uppdrag utan erforderlig ökning av myndighetens anslag, bedömer IVO att det kommer att medföra undanträngningseffekter i fråga om övriga delar av myndighetens uppdrag.

IVO ställer sig tveksam till utredningens uppskattning att kommunernas ärenden avseende sanktionsavgifter inte kommer att vara så många. Såvitt framgår saknas konkreta uppgifter avseende detta. Den föreslagna nya regleringen med sanktionsavgifter kan också komma att ge kommunerna incitament att i högre grad kontrollera att deras utbetalningar grundar sig på korrekta underlag. Därmed kan antalet upptäckta felaktiga utbetalningar komma att öka. Vidare har IVO inte samma positiva syn på att antalet oegentligheter och felaktigheter vid ansökningar om förmåner kommer att minska över tid, som utredningen ger uttryck för.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Sabina Wikgren Orstam och Anki Bystedt samt enhetschefen Karin Hååg och biträdande chefsjuristen Anders Granberg deltagit. Monica Rådestad har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt per e-post daterad 2022-10-06.